

A Zsidó Tanács

Az SS által létrehozott és többnyire az SS és magyar bérencei eszközének tekintett Zsidó Tanács szintén jelentős központja volt a mentésnek és segélyezésnek. Különösen a budapesti zsidókért tett sokat, miután a vidékieket már deportálták.³⁰ A német megszállás első kritikus időszakában a Tanács tagjait a németek állandó és egyre túlhajtottabb követeléseinek teljesítése kötötte le. A magyar hatóságok kereken visszautasították a velük való tárgyalást, arra hivatkozva, hogy zsidóügyekben egyedül az SS illetékes. A tanácstagok, állampolgári jogaiktól megfosztva és az Eichmann-Sonderkommandónak alárendelve, igyekeztek megtenni minden tőlük telhetőt. Kétségbeesett – s összességükben hiábavaló – kísérletekbe kezdtek, hogy megelőzzék, de legalább késleltessék vagy enyhítsék a szemük előtt lebegő végső katasztrófát. Mint az akkori Magyarországon rajtuk kívül még sokan, kezdetben a Tanács tagjai is úgy gondolták, hogy a feltartóztathatatlanul előrenyomuló Vörös Hadsereg felszabadíthatja az országot, még mielőtt a németek végrehajthatnák tervüket. Amikor látták, hogy a német és magyar zsidótlanító osztagok milyen lázas buzgalommal végzik munkájukat, megpróbálták menteni, akit még lehetett. Sziszifuszi munka volt: Horthy önkéntes elszigeteltségben, a jobboldal konzervatív-arisztokrata szárnya megsemmisült, az új magyar vezetés a németek bábja – a Tanács vezetői tehát csak a saját, egyre apadó erőforrásaikra hagyatkozhattak. Igyekezvén a németek kegyeibe férkőzni, szolgálatkészen teljesítették a náciknak a javakra és pénzre támasztott, szélsőséges követeléseit. Némely lengyelországi gettóhoz hasonlóan, ők is megpróbálták meggyőzni a németeket arról, hogy a zsidók gazdasági értéket képviselnek, és hasznot hajthatnak számukra, ha az ország területén maradhatnak. Emlékeztették a németeket arra is, hogy a zsidóság döntő szerepet tölt be annak a Magyarországnak a gazdasági életében, amelynek ipari és mezőgazdasági termelése jelentős részben a német háborús erőforrások szolgálatában áll.

A németek természetesen egyaránt lelkesedtek azért, hogy tovább mélyíthessék Magyarország gazdasági és katonai kizsákmányolását, és hogy megvalósíthassák rasszista célkitűzéseiket. A Tanács tagjainak helyzete egyre kevésbé volt irigylésre méltó: számos olyan utasítást kellett végrehajtaniuk, amely nyilvánvalóan összefüggött a náci baljós terveivel. A deportálandó zsidók kijelölésének – halálos ítéletük megírásának – gyötrelmes feladatától, amit Lengyelországban és másutt a zsidó tanácsoknak el kellett végezniük, megkímélték őket, de azért közvetett módon gyakran felhasználták a Tanácsot erre is. Felhasználták arra, hogy a zsidó tömeget hamis biztonságérzetbe ringassák, és hogy eljuttassák az idézést a